

2023-08-03
Fi2023/02202**Finansdepartementet**Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm

Uppdrag att kartlägga och analysera vissa delar av myndigheternas informations- och kommunikationsverksamhet

Regeringens beslut

Regeringen ger Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera informations- och kommunikationsverksamhet som förvaltningsmyndigheter under regeringen riktar mot allmänheten i syfte att aktivt påverka allmänhetens kunskaper, attityder eller beteenden i en avsedd riktning. Annan informations- och kommunikationsverksamhet som myndigheterna bedriver omfattas inte av detta uppdrag. Regeringskansliet samt universitet och högskolor omfattas inte heller av uppdraget.

I uppdraget ingår att:

- kartlägga omfattningen av informations- och kommunikationsverksamheten och redovisa hur stor del av denna som läggs ut på andra aktörer som t.ex. privata företag och organisationer i det civila samhället,
- analysera hur informations- och kommunikationsverksamheten förhåller sig till kraven på legalitet, saklighet och opartiskhet,
- kartlägga hur informations- och kommunikationsuppgifter regleras i myndigheternas instruktioner eller anges i uppdrag,
- med utgångspunkt i denna kartläggning och analys identifiera om det finns exempel på uppgifter eller uppdrag som bör förtydligas och vid behov lämna förslag på justeringar av regeringens styrning,
- ge exempel på hur myndigheter följt upp resultatet av informations- och kommunikationsinsatser samt vad som kan vara lämpliga metoder i ett sådant arbete, och
- redogöra för om myndigheterna förhåller sig till den s.k. försiktighetsprincipen när de fattar beslut om informations- och

kommunikationsinsatser samt ge vägledning för hur en tillämpning av denna princip kan gå till.

Statskontoret ska löpande informera Regeringskansliet (Finansdepartementet) om uppdragets genomförande. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Finansdepartementet) senast den 4 mars 2024.

Bakgrund

I enlighet med förvaltningslagen (2017:900) ska myndigheterna se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla. Myndigheterna ska lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och den aktuella myndighetens verksamhet. Den ska dessutom ges utan onödigt dröjsmål. Myndigheterna ska enligt förvaltningslagen också vara tillgängliga och informera allmänheten om hur och när kontakter kan tas. Myndigheterna har vidare i uppgift att tillhandahålla information om myndighetens verksamhet i enlighet med myndighetsförordningen (2007:515). Många myndigheter har därtill särskilda skyldigheter reglerade i lag, förordning eller EU-rätt att tillhandahålla eller sprida information till allmänheten och enskilda. Det finns också flera exempel på att myndigheter får i uppdrag av regeringen att genomföra informations- och kommunikationsverksamhet i särskilt utpekade syften. Det finns samtidigt begränsningar för hur informations- och kommunikationsverksamheten får bedrivas. Bestämmelserna i regeringsformen och förvaltningslagen om legalitet, saklighet och opartiskhet omfattar även myndigheternas informations- och kommunikationsverksamhet.

I delbetänkandet Opinionsbildande verksamhet och små myndigheter (SOU 2007:107) gjorde 2006 års förvaltningskommitté en översyn av myndigheternas informations- och kommunikationsverksamhet. Kommitténs genomgång visar att en diskussion om myndigheternas informations- och kommunikationsverksamhet har pågått sedan länge. Förvaltningskommittén konstaterade att det var relativt vanligt att myndigheter ägnade sig åt opinionsbildande verksamhet, om man med detta avsåg extern informationsaktivitet riktad mot allmänheten i syfte att aktivt påverka dess kunskaper, attityder eller beteenden i en avsedd riktning. Stora delar av de opinionsbildade verksamheter som identifierades av kommittén framstod som legitima och relativt okontroversiella.

I 2010 års förvaltningspolitiska propositionen framgår de vägledande principer som fortfarande gäller för myndigheternas arbete med informations- och kommunikationsverksamhet (Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt, prop. 2009/10:175). I propositionen tydliggörs att myndigheter bör få använda information i sin verksamhet i syfte att påverka kunskaper, attityder och beteenden, under förutsättning att informationen är saklig och opartisk och att insatsen ligger inom ramen för myndighetens uppgifter. Regeringen framhöll även att det inte är en uppgift för en myndighet att bedriva opinionsbildning som innebär att myndigheten tar ställning för den ena eller andra sidan i en partipolitiskt kontroversiell fråga i syfte att påverka riksdagen eller regeringen. I propositionen anförs också att utformningen av informationsinsatser som syftar till att påverka attityder och beteenden bör prövas noggrant av myndigheterna och att det är av största vikt att myndigheternas information präglas av god förvaltnings- sed, som bl.a. innebär att en försiktighetsprincip bör iakttas vad gäller val av form för opinionsbildande verksamhet (se även SOU 2007:107 s. 84).

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi visade i rapporten Ingen reklam tack – en ESO-rapport om myndigheternas kommunikation (2021:3) att myndigheternas kommunikationsverksamhet har vuxit i omfattning över tid. I rapporten konstaterades bl.a. att kommunikation tillskrivs en allt viktigare roll i myndigheterna och att användandet av sociala medier har blivit mer frekvent. Vidare konstaterades att kommunikationsverksamheten i statsförvaltningen har ökat utan att motsvarande förändring har skett i myndigheternas instruktioner eller uppdrag. Rapportförfattarna framhåller också att tillgången på information om effekter av myndigheters informations- och kommunikationsinsatser är begränsad. Det lyfts även fram att det kan vara svårt att göra prövningar av om en viss informations- eller kommunikationsinsats är ett lämpligt medel för att nå myndighetens mål.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2023 framhållit att förmågan att prioritera de viktigaste uppgifterna för staten behöver skärpas och att myndigheternas kärnuppgifter ska prioriteras. Av budgetpropositionen framgår även att steg kommer att tas för att effektivisera statsförvaltningen genom ytterligare omprövning av det offentliga åtagandet och analys av myndigheternas organisering (prop. 2022/23:1 utg.omr. 2, avsnitt 4).

Myndigheternas lagstadgade skyldigheter avseende service och tillgänglighet inbegriper att de behöver bedriva informations- och kommunikations-

verksamhet. Verksamheten ska bedrivas enligt god förvaltningssed vilket bl.a. innebär att myndigheternas verksamhet ska präglas av ett medborgarperspektiv där formerna och omfattningen av informationen liksom kontaktvägarna utgår från allmänhetens behov och förutsättningar. Samtidigt är det som utgångspunkt upp till myndigheterna att själva avgöra t.ex. hur de ska använda digitala kommunikationskanaler i kontakterna med allmänheten (se prop. 2016/17:180 s. 20 och 68).

Mot bakgrund av utvecklingen på informations- och kommunikationsområdet har regeringen behov av att kartlägga och analysera vissa delar av myndigheternas informations- och kommunikationsverksamhet, dess omfattning, innehåll och uttryck för att säkerställa att verksamheterna har stöd i rättsordningen och att myndigheternas resurser används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

På regeringens vägnar

Erik Slottnér

Julia Hagberg